

Sygn. akt I Ns 24/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2015 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Kamilla Gos-Górska

Protokolant: Sabina Drewniok -Szczepek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 lipca 2015 roku w Gliwicach

sprawy z wniosku **mał. M. P. (1), mał. M. P. (2)**

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia:

1. zatwierdzić uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez małoletnią M. P. (1), córkę P. i A., przypadającego jej z mocy ustawy po M. G. (1), synu J. i B., zmarłym dnia 10 września 2012 roku w Norwegii, ostatnio stale zamieszkałym w G.;
2. oddalić wnioski o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez małoletniego M. P. (2);
3. kosztami postępowania obciążyć wnioskodawców i uczestniczkę w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Kamilla Gos-Górska

Sygn. akt I Ns 24/15

UZASADNIENIE

W dniu 30 grudnia 2014 roku A. P. (1) i P. P. (2) wystąpili w imieniu swoich małoletnich dzieci – M. P. (1) i M. P. (2), o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu 10 września 2012 roku M. G. (1).

Uzasadniając wniosek podali, że przyczyną niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich było przedłużające się postępowanie sądowe w przedmiocie wyrażenia zgody na złożenie oświadczenia spadkowego przez przedstawicieli ustawowych małoletnich wnioskodawców.

Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2015 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania Gminę G..

W piśmie z dnia 19 maja 2015 roku Gmina G., ustosunkowując się do treści wniosku, podniosła, że niedotrzymanie przez rodziców małoletnich wnioskodawców terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. G. (1) było nieusprawiedliwione albowiem rodzice wnioskodawców dowiedzieli się o tytule powołania małoletnich do spadku w dniu 5 grudnia 2013 roku, podczas gdy wniosek o zezwolenie na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku w ich imieniu został złożony dopiero w dniu 7 marca 2014 roku.

Na posiedzeniu jawnym w dniu 17 lipca 2015 roku przedstawiciel ustawowy małoletnich wnioskodawców – matka A. P. (1) złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku przez małoletnich po M. G. (1).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

M. G. (1) zmarł w dniu 10 września 2012 roku w (...) w Norwegii, ostatnio stale zamieszkiwał w G.. W chwili śmierci był żonaty z W. G.. Miał jedno dziecko – córkę M. Ś..

Żona spadkodawcy W. G. oraz córka spadkodawcy M. Ś. odrzuciły spadek po M. G. (1) składając oświadczenie w akcie notarialnym z dnia 14 stycznia 2013 roku.

/dowody: odpis skrócony aktu zgonu (k. 6), oświadczenia zawarte w akcie notarialnym I Ns 144/13/

W dniu 24 czerwca 2013 roku córka spadkodawcy M. Ś. odrzuciła spadek po M. G. (1) w imieniu swojej małoletniej córki K. Ś..

/dowód: oświadczenie zawarte w akcie notarialnym I Ns 1614/13/

Rodzice M. G. (1) zmarli przed nim.

M. G. (1) miał troje rodzeństwa – brata L. G., zmarłego w dniu 2 listopada 2013 roku, siostrę Z. D. oraz brata R. G..

Z. D. i R. G. odrzucili spadek po M. G. (1) na mocy aktu notarialnego z dnia 5 grudnia 2013 roku. Spadek po M. G. (1) odrzucili także:

- zstępni Z. D. – E. P. i A. P. (1);

- zstępna R. G.– A. G.,;

- zstępni zmarłego A. G.– M. K. (1), P. G. oraz E. H..

/dowody: oświadczenia zawarte w akcie notarialnym I Ns 3214/13/

Jedyni zstępni E. P.– K. C. i A. P. (2) odrzucili spadek po M. G. (1) na mocy aktu notarialnego z dnia 2 czerwca 2014 roku.

/dowody: oświadczenia zawarte w akcie notarialnym I Ns 1686/14/

W dniu 4 czerwca 2014 roku bratanica spadkodawcy M. K. (1) (córka A. G.) odrzuciła spadek po M. G. (1), składając oświadczenie spadkowe w imieniu swoich małoletnich dzieci M. K. (2) i P. K.. Oświadczenie spadkowe w imieniu swoich małoletnich dzieci F. G. i M. G. (2) złożył także ich przedstawiciel ustawowy – ojciec P. G.. E. H. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu swego jedyne dziecko mał. W. H..

/dowody: oświadczenia zawarte w akcie notarialnym I Ns 1724/14/

Odrzucając spadek po M. G. (1) w dniu 5 grudnia 2013 roku, A. P. (1) oświadczyła, że posiada dwoje małoletnich dzieci: córkę M. P. (1), urodzoną w dniu (...) oraz syna M. P. (2), urodzonego w dniu (...).

/dowody: oświadczenia zawarte w akcie notarialnym I Ns 3214/14, odpis skrócony aktu urodzenia (k. 17 akt IV Nsm 208/14), odpis skrócony aktu urodzenia (k. 18 akt IV Nsm 208/14)/

W chwili śmierci M. G. (1), M. P. (2) nie był dzieckiem poczętym.

/dowody: z przesłuchania przedstawicieli ustawowych M. P. (2) (k. 49)/

W dniu 3 marca 2014 roku przedstawiciele ustawowi M. P. (1) i M. P. (2) wystąpili do Sądu Rejonowego w Gliwicach z wnioskiem o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletnich po M. G. (1).

/dowody: wniosek (k. 2 akt IV Nsm 208/14), z przesłuchania przedstawicieli ustawowych M. P. (1) i M. P. (2) (k. 49)/

A. P. (1) została dwukrotnie wezwana do usunięcia braków formalnych złożonego wniosku - poprzez uiszczenie opłaty od wniosku w kwocie 40 zł oraz przedstawienie zwięzłego uzasadnienia wniosku.

/dowody: wezwania (k. 4 i 12 akt IV Nsm 208/14)/

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego na posiedzeniu w dniu 26 września 2014 roku, Sąd Rejonowy w Gliwicach wydał postanowienie zezwalające A. P. (1) na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletnich M. P. (1) oraz M. P. (2), polegającej na odrzuceniu spadku po M. G. (1). Postanowienie stało się prawomocne z dniem 18.10.2014 r. Po uzyskaniu odpisu prawomocnego postanowienia – 4 listopada 2014 r. - rodzice M. i M. P. udali się do notariusza celem złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich. Posiadali wiedzę o istnieniu długów spadkowych i od początku chcieli złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich dzieci. Notariusz odmówił im odebrania oświadczenia z uwagi na upływ terminu 6 miesięcy od chwili powzięcia wiedzy o dojsięciu małoletnich do spadku. A. i P. P. (2) nie posiadają wykształcenia prawniczego.

/dowody: protokół (k. 27 – 28 akt IV Nsm 208/14), postanowienie, zarządzenie, dowód doręczenia (k. 29 - 31 akt IV Nsm 208/14), przesłuchanie A. P. (1) i P. P. (2) (k. 48-49)/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych wyżej dowodów z dokumentów oraz zeznań przedstawicieli ustawowych małoletnich wnioskodawców.

Zarówno treść jak i autentyczność dokumentów zgromadzonych w aktach nie była kwestionowana przez żadną ze stron a Sąd uznał te dokumenty za wiarygodne.

Sąd w całości przydał moc dowodu zeznaniom przedstawicieli ustawowych małoletnich wnioskodawców. Były one spontaniczne, logiczne i znajdowały potwierdzenie w treści pozostałego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

Sąd zważył, co następuje

Wniosek o zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. G. (1) był uzasadniony w przypadku M. P. (1), natomiast wniosek M. P. (2) podlegał oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 1015 § 1 k.c., oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się

o tytule swego powołania. Przepis art. 1019 § 1 k.c. stanowi z kolei, że jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z tą zmianą, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, a spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. W myśl § 2 powyższego przepisu spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c.).

Zgodnie z art. 84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli (§ 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (§ 2).

Błąd jako wada oświadczenia woli musi dotyczyć treści czynności prawnej oraz musi być błędem istotnym. Przez błąd należy rozumieć niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie

o czynności prawnej, przy czym niezgodność ta może dotyczyć nie tylko prawa, ale również okoliczności faktycznych.

W przypadku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku błąd co do treści takiego oświadczenia może dotyczyć m.in. osoby spadkodawcy, tytułu powołania, przedmiotu spadku. Błąd może dotyczyć również prawa. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że podstawą uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku musi być błąd prawnie istotny (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.). Zestawienie treści przepisów art. 88 § 2 k.c. z art. 1019 k.c. wskazuje, że prawo do uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo skutków niezłożenia żadnego oświadczenia wygasa po upływie terminów wynikających z przepisu art. 88 § 2 k.c. Skoro wnioskodawcy powoływali się na błąd, ich uprawnienie do uchylenia się od skutków niezachowania terminu do złożenia oświadczenia wygasło z upływem roku od wykrycia błędu. Termin ten został zachowany albowiem wykrycie okoliczności przekroczenia terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku nastąpiło już po uzyskaniu odpisu prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach (Wydział Rodzinny) zatem najwcześniej 4 listopada 2014 r.

Wyjaśnienia wymaga przy tym kwestia charakteru określonego w art. 1015 § 1 k.c. terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku - terminu 6 miesięcy. Jest to termin zawity prawa materialnego, co oznacza, że z chwilą jego upływu wygasa uprawnienie do skorzystania z tego prawa podmiotowego, a oświadczenie złożone po upływie terminu nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Upływ terminu uwzględniany jest z urzędu i nie ma żadnych możliwości jego przedłużenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12). Wprawdzie orzecznictwo z ostatnich dwóch lat wskazuje na możliwość zatrzymania biegu przedmiotowego terminu, jednakże Sąd uznał, że do stanowiska takiego brak jednoznacznych przepisów prawa i jego zajęcie w niniejszej sprawie a w konsekwencji uznanie, że bieg terminu został wstrzymany a oświadczenie zostało złożone w terminie, spowodowałoby dla mał. wnioskodawcy zaistnienie niepewności jej sytuacji na gruncie prawa. Jak wskazano żaden z przepisów prawa nie daje mał. wnioskodawcy możliwości powołania się na okoliczność ewentualnego wstrzymania biegu terminu do złożenia oświadczenia. W konsekwencji losy mał. wnioskodawcy uzależnione byłyby od stanowiska zajętego przez sąd w przyszłym postępowaniu spadkowym, od interpretacji przepisów prawa.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, iż termin na złożenie oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku upłynął i małoletnia M. P. (1), reprezentowana przez swoich przedstawicieli ustawowych, zasadnie domagała się zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Przedstawiciele ustawowi małoletniej, w czasie biegu terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, wystąpili z wnioskiem o zezwolenie im na złożenie takiego oświadczenia, uznając podjęte czynności za właściwe dla skutecznego odrzucenia spadku w imieniu małoletnich, jednakże samo oświadczenie złożyli po upływie 6 – miesięcznego terminu. W ocenie Sądu, niedochowanie terminu do złożenia oświadczenia w imieniu małoletniej było niezawinione, w znacznej mierze niezależne od inicjatywy jej przedstawicieli ustawowych. Sąd uznał, że małoletnia wnioskodawczyni M. P. (1), nie może ponosić konsekwencji konieczności przeprowadzenia całej procedury uzyskania zezwolenia na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka a następnie odebrania oświadczenia. W przekonaniu Sądu, postępowanie przedstawicieli ustawowych M. P. (1), zmierzające do uzyskania zezwolenia na odrzucenie spadku po M. G. (1), nie nosiło znamion nierzetelności, pomimo złożenia wniosku w tym przedmiocie w marcu 2014 r. Sąd uznał, że zaistniał po stronie przedstawicieli ustawowych małoletniej wnioskodawczyni błąd co do prawa a to w kwestii założenia przez nich, że podjęte czynności są wystarczające i skuteczne dla dochowania terminu 6 miesięcy na złożenie oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku. Błąd ten Sąd ocenił jako prawnie istotny a jednocześnie jego wystąpienie Sąd uznał za usprawiedliwione okolicznościami, niezawinione przez przedstawicieli ustawowych małoletniej i z tych też przyczyn orzekł jak w pkt 1 sentencji postanowienia.

Jednocześnie, Sąd nie mógł uwzględnić wniosku o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez małoletniego M. P. (2). Jak bowiem ustalono w toku postępowania, w dacie śmierci spadkodawcy M. G. (1), małoletni M. P. (2) nie był jeszcze dzieckiem poczętym. Jest to o tyle wiarygodne, że M. P. (2) urodził się w dniu (...), rodząc się po 9 miesięcznym okresie ciąży jego matki A. P. (1). Tym

samym, małoletni został poczęty najwcześniej z początkiem listopada 2012 roku, a zatem już po śmierci spadkodawcy. Tymczasem zgodnie z treścią art. 927 § 2 k.c. spadkobiercą może być dziecko już poczęte w chwili otwarcia spadku (w chwili śmierci spadkodawcy), jeżeli urodzi się żywe. W konsekwencji, małoletni M. P. (2) nie należy do kręgu spadkobierców po M. G. (1), a tym samym złożone w jego imieniu oświadczenie spadkowe nie mogło odnieść skutku. Wobec tego Sąd orzekł jak w punkcie 2 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Zgodnie z przyjętym w doktrynie i orzecznictwie poglądem, w postępowaniu nieprocesowym nie ma "pojedyńku" dwóch przeciwstawnych sobie stron, dlatego też nie można mówić o przegrywającym, który powinien zwrócić koszty postępowania wygrywającemu. Przeciwnie, z treści art. 520 k.p.c. wynika, że ustawodawca zakłada, że w zasadzie uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi. Jednocześnie, w niniejszej sprawie Sąd nie dostrzegł żadnych okoliczności, które nakazywałyby odstępianie od powyższej reguły.

SSR Kamilla Gos – Górską